

ב"ה, ב' באב, התשע"ז
25 יולי 2017
מספרנו: 78956317
(במענה, ציין מספרנו)
תיק - שר (17) יועמ"ש

לכבוד
מכובדי הנעלה
כבוד השופט **מיכאל שפיצר**
מנהל הנהלת בתי המשפט
הנהלת בתי המשפט
ירושלים

שלום רב,

**הנדון: הנחית שופטים לכבד את זכות "גופים בעל עניין" במסגרת
הליך חקירת סיבת מוות**

אני פונה אל כבודו, בבקשה להנחות את מערכת המשפט, לכבד את הזכות של "גופים בעלי עניין" להשמיע את דבריהם, במסגרת הליך חקירת סיבת מוות, עפ"י חוק חקירת סיבת מוות, התשי"ח-1958 והכל כפי שיפורט להלן:

1. נתיחה לאחר המוות מתבצעת בהתאם לשתי דרכים חלופיות המעוגנות בחוק:

- בהתאם להסכמת בני משפחת המנוח, על פי חוק האנטומיה והפתולוגיה, התשי"ג-1953.
- בהתאם לצו בית משפט במסגרת הליך חס"מ, על פי חוק חקירת סיבות מוות, התשי"ח-1958.

2. בפרקטיקה הנוהגת בישראל כיום, פנייה לבית משפט בבקשה לביצוע נתיחה עפ"י צו שניתן לפי חוק חקירת סיבות מוות נעשית במקרים בהם הצורך החקירתי מצביע על נחיצות בנתיחה לבירור סיבת המוות, אך אין אפשרות לבצעה בהתאם לחוק האנטומיה והפתולוגיה, בין אם משום שהמשפחה מתנגדת לכך, ובין אם משום שאין בנמצא בן משפחה בדרגת הקרבה המתאימה.

3. קיימים שלושה תנאים בסיסיים הקבועים בהוראות החוק שנדרשים להתקיים בטרם יצווה השופט החוקר על עריכת נתיחה לאחר המוות, דלקמן:

- קיומו של חשש סביר שמות המנוח נגרם בעבירה, רשלנות או בהזנחה.
- נתיחת הגופה דרושה לצורך בירור סיבת המוות.
- **מתן אפשרות למשפחת המנוח או לגוף בעל עניין להשמיע את עמדתו בדיון בבית המשפט.**

4. התנאי האחרון לאפשר לבן משפחת המנוח או לגוף בעל עניין בהליך להשמיע את עמדתו, במסגרת הליך הבקשה לצו חקירת סיבת מות מעוגן בסעיף 9 לחוק האנטומיה והפתולוגיה כדלהלן:

"חוק זה לא יפגע בהוראות חוק חקירת סיבות מוות, תשי"ח-1958, אולם שופט חוקר כאמור באותו חוק לא יצווה על ניתוח גוויה אלא אם ראה שיש יסוד סביר לחשש שהמוות נגרם בעבירה או ברשלנות או בהזנחה, ולאחר שניתנה לאחד מבני המשפחה הודעה על כוונתו לצוות כאמור; התייצב אחד מבני המשפחה או אדם או גוף בעל ענין בהליך כאמור, תינתן לו הזדמנות להשמיע את דבריו".

5. גופים וארגונים שונים כאשר הבולט שבניהם הוא ארגון זק"א, העושה עבודת קודש במלאכתו על שמירה על כבוד המת ומשפחתו, מסייעים למשפחות המנוחים בשעתם הקשה בבתי משפט ובערכאות שונות במקרים של בקשה לנתיחת גופה לפי חוק חקירת סיבת מוות. לרוב, ההתנגדות לנתיחה מגיעה בשל מניעים דתיים או מניעים רגשים ובשל רצון המשפחה להביא את קרוב משפחתם לקבורה בשלמות בהתאם למסורת וההלכה היהודית זאת מבלי שיהיה צורך בנתיחה. בהקשר זה אציין כי הארגון מסייע גם למשפחות בעלי השקפות ודתות שונות.

6. בשעתם הקשה של המשפחות, כאשר לרוב מדובר בפטירה פתאומית ולא טבעית של יקירם, למשפחות אין את הכוחות והיכולת להתמודד מול הבירוקרטיה בעניין והלחץ המופעל עליהם בעיקר מצד גורמי החקירה להסכים לנתיחה. מכאן מתעוררת החשיבות בלאפשר לארגונים כמו ארגון זק"א, שיהיו למשפחות אלו "לפה" ושייצגו את עמדת המשפחה עפ"י אמנותיהם והשקפותיהם בהליך רגיש ומורכב זה.

7. מעבר לזכות הבסיסית הקבועה בחוק בצורה מפורשת זכות זאת עוגנה גם בפסיקה. לעניין זה ראה בבג"צ 444/83 **חברא קדישא חיפה נ' שופט בית משפט השלום בחיפה, רפאל חרסונסקי** שם נקבע כי:

לעניין התייצבותה של העותרת בדיון יש להוסיף, כי סעיף 9 לחוק האנטומיה והפתולוגיה, תשי"ג-1953, קובע, בין היתר, לשם התאמת הוראותיו של החוק האמור עם חוק חקירת סיבות מוות, כי שופט חוקר כאמור בחוק מתשי"ח לא יצווה על ניתוח גווייה אלא לאחר שניתנה לאחד מבני המשפחה הודעה על כוונתו לצוות כאמור. אם התייצב אחד מבני המשפחה או אדם או גוף בעל עניין בהליך כאמור, תינתן לו הזדמנות להשמיע את דבריו. הנה כי כן נובע מן הדברים הללו, כי החובה למסור הודעה מתייחסת לבני משפחה בלבד, מונח שהוגדר בסעיף 1 לחוק מתשי"ג ואינו כולל את החברה קדישא; אולם, אם התייצב אדם או גוף בעל עניין בהליך כאמור, אף אם אינו מבני המשפחה, תינתן לו הזדמנות להשמיע את דבריו.

8. לצערי חרף האמור, הגיעו אל שולחני לאחרונה יותר ויותר מקרים בהם שופטים בבתי משפט שונים, לא אפשרו לגופים אלו ובכלל זה למתנדבי ארגון זק"א שהתייצבו להליך צו חקירת סיבת מוות, את האפשרות להשמיע את דבריהם. בכך נפגעה הזכות הבסיסית של משפחות המנוחים ושל גופים אלו להביע את עמדתם ולהציג נאמנה את עמדתם והשקפתם ביחס להתנגדותם לנתיחה.

9. הפסיקה הכירה בערך כבוד המת ובכבוד בני משפחת המנוח, כזכות יסוד המגנה על היבטים שונים של כבוד האדם לאחר פטירתו.

על-פי ההלכה הפסוקה, הערך של כבוד המת זוכה להגנה חוקתית מכוח חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, והזכות לכבוד של האדם החי ממשיכה לעמוד לן גם לאחר שהלך לעולמו (ראו: ע"א 294/91 חברת קדישא גחש"א "קהילת ירושלים" נ' קסטנבאום, פ"ד מו(2) 464, 523-520; בג"ץ 5688/92 ויכסלבאום נ' שר הביטחון, פ"ד מז(2) 812, 828; בג"ץ 6126/94 סנש נ' רשות השידור).

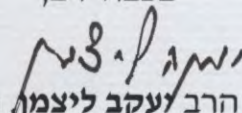
כן נפסק (בעניין קסטנבאום בעמ' 25) כי כבוד המת כולל בחובו גם את **כבודם של בני משפחתו**:
"כבוד האדם אינו רק כבודו של אדם בחייו. זהו גם כבודו של אדם לאחר מותו וזהו גם כבודם של יקיריו, השומרים את זכרו בלבם".

10. לפיכך, אני רואה טעם לפגם את העובדה ששופטים אינם מאפשרים "לגופים בעלי עניין" בהליך להשמיע את עמדתם ובכך נפגעת זכות חוקית וחוקתית של בני המשפחה ושל הגופים השונים בשמירה על כבוד המת.

11. מתנדבי ארגון זק"א, עושים ימים כלילות, מלאכת קודש בשמירה על כבוד המת. ארגון זק"א, הינו גוף מוכר רשמית וחוקית. הארגון מהווה זרוע חשובה ומסייעת בפעילות כוחות ההצלה והביטחון איתור וחילוץ, זיהוי ופינוי חללים, וכן בסיוע למשפחות בשעתם הקשה בשמירה על כבוד המת כפי שפורט לעיל. לפיכך, דומני כי אין כל מקום שמערכת המשפט תמנע מארגון זק"א ומארגונים נוספים הפועלים בתחום להשמיע את דבריהם במסגרת הליך בקשה לצו חקירת סיבת מוות.

12. לאור האמור אבקש מכבודו להידרש לנושא ולהנחות את השופטים בין בהנחיה פנימית ובין במסגרת "הנחיות מנהל בתי המשפט" לאפשר לגופים בעל עניין כדוגמת ארגון זק"א "להשמיע את דבריו" ככול שהוא והפועלים מטמעו התייצבו במסגרת הליך בקשה לצו חקירת סיבת מוות והכל במסגרת הזכות החוקית והחוקתית של גופים אלו להשמיע ולהישמע בהליך זה למען כבוד המת ומשפחתו.

בכבוד רב,

הרב **יעקב ליצמן** ח"כ
שר הבריאות